



АБДУЛЛА ОРИПОВ 1942 йилда Қашқадарё область Косон районида қарашли Неқўз қишлоғида туғилган. 1963 йилда В. И. Ленин номидаги Тошкент Давлат университети-ни тамомлаган.

Шоирнинг биринчи шеърӣ тўплами — «Митти юлдуз» 1965 йилда нашр этилган эди. Шундан буён рус ва ўзбек тилларида ўндан ортиқ китоблари босилди. «Онаҳор», «Рухим», «Ҳайрат», «Юртим шамоли», «Нажот қалъаси», «Сурат ва сийрат» шеърӣ тўпламлари шулар жумласидандир.

Абдулла Орипов Ҳамза номидаги Ўзбекистон ССР Давлат мукофоти (1981) ҳамда Ўзбекистон Ленин комсомоли мукофоти (1972) сазовор бўлган.

Шоир ўзининг янги шеърларидан бир туркумини бугун «Тошкент таронаси» конкурсига лутфан тақдим этмоқда.



◆ НАЗМ ИХЛОС-МАНДЛАРИГА ◆ ЕЗУВЧИНИНГ ИЗЛАНИШЛАРИ ◆ ҚУВНОҚ РАСМЛАР МУАЛЛИФИ ◆ ЕШ ИЖОДКОРЛАРИНИНГ ЯНГИ АСАРЛАРИ.

Абдулла Орипов

ҲАМЗА НОМИДАГИ ЎЗБЕКИСТОН ССР ДАВЛАТ МУКОФОТИ ЛАУРЕАТИ

СЕН БАРҲАЁТ ОНАМСАН, ВАТАН!

ТОШКЕНТ ШАЪНИГА

Гоҳо оддий маскандай туюлади очик гап,
Хар кунни яшайвериб кўникиб қолган уйинг.
Тошкентим, ажиб келтисан, муҳташам кўргонсан заб,
Минг-минглаб қақириндан кўриниб турар бўйинг.

Неча-неча элларда дуч келдим турфа зотга,
«Тошкан» десанг югурар юзларига табассум.
Тошкент сўзи уйқашдир тинчлик билан ҳаётга,
Тошкент деса англанур меҳр билан тараҳдум.

Шундай пайт гоҳ ўйлайман бунинг бонси недур,
Нечун шор тилдан тушмайдиган назмсан!
Ахир, бунда ҳар бир гашт тарихдан муҳжда эрур,
Беруниқ таъриф этган кўҳна шахри азимсан.

Гафур Ғулум сўзини ҳар лаҳзада ёд этиб,
Тошкентнинг камалидан менинг ҳам кўкда бошим.
Нега унинг доврўи оламини кетмас тутиб,
Бу ерда ижод этса доврўли замондошим.

Тошкентдир камон асаб дегреларга бўлган жой,
Бугун ўзбек юртининг энг катта қорзонаси.
Ун тўрт гўдак ҳайкалини кўргандирсиз ҳойнаҳой,
Уша турфа миллатининг Тошкент бўлган онаси.

Жаҳон, воқеотида сенинг таърифинг шоён,
Неча зотлар меҳриндан илҳому завқ олимшдир.
Мен ҳам — камтар фуқаронг, мадҳ этурман бу замон,
Менинг ҳам қатра қоним турпоингда қолмишдир.

Ҳамиша устувор бўл, барқарор бўл ҳамиша,
Эй, кўҳна Шарқимизнинг ҳеч сўнмас машъаласи.
Ножинг каби мустаҳкам, пойдор бўл ҳамиша,
Дўстлик, бахт, муруватинг мангу боқий қалъаси.



СЕНГА

ВАТАНИМ ДЕБ СЕНИ УН-ФОНДИМ.
(ҲАМИД ОЛИМЖОН).

Менинг ҳам бор дўсту қароғим
Шанларига шеърлар куйладим
Лекан танҳо қувонган чоғим
Сирдошим деб сени ўйладим.
Бедард эмас улар ҳам асло,
Ҳасратлардан гоҳо сўйладим.
Шинва ичра қолганда танҳо,
Ғамдошим деб сени ўйладим.
Кучолмасан мен сени ҳаргиз
Сен осмонсан, мен-чи зарра тан.
Қиблагоҳим, юпанчим ёлғиз
Сен барҳаёт онамсан Ватан...

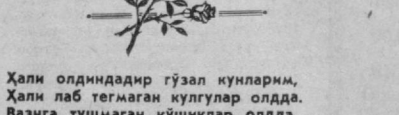


УМР

Бир учрашувда менга,
Нега кексаларга ўхшаб
Шеър эвасиз, деган са-
вол тушди.

Сен узок яшайсан,
Ҳамнадан энёд,
Ҳали тойчоқларинг ўйнаб юрибди.
Мен-чи, шум ажал зинда, ҳайхот,
Эгарланган отдай кутиб турибди.
Сен балки бахтлисан,
Уларингда кўйлам.

Тунлар ранг олади ҳали сочингдан.
Мен-чи, назарингда ёвуқ бўлсам ҳам,
Бир кунда тўрт фасл кечар бошимдан.
Юз йил яшаб ўтар дунёдан биров,
Фурсат манглайига соломас излар.
Йўқ-йўқ, йиллар эмас умрга зғов,
Уни емрадди беомон ҳислар...



Хали олдиндадир гўзал кунларим,
Хали лаб тегмаган кулгулар олдда.
Ваэнга тушмаган кўшклар олдда,
Ҳеч нима эмасдир бу кўрганларим.
Ҳаммаси олдинда, ғам ҳам, алам ҳам,
Айрилиқ ҳам, қаюотлари зил...
Саксон ёшли бобо, сен ҳам дунёнинг
Ҳаммасини кўрдим, демагил.
Асло ундай дема,
Ун гулмидан бири ҳам
Очилмаган деб турғил ҳар вақт,
Ҳаммасини кўрдим.
Тўйим деган кунинг, билсанг,
Яшавоққа қолмайди ҳомаг.

ЭПИГРАММА

Сен ўлсанг нимангини кўмамиз эмас,
Шуни ўйлаб қолдик билонқоҳ...
Сен ахир жисми йўқ кўлаикадирсан,
Сен ахир бировдан турган бир соғ.

ҚОНУНИЯТ

Оқшом бароқ мушук лабини ялаб,
Уйқуга кетади сиққонини ўйлаб.
Сасиз қанот қочар бойқуш тунларим,
Эс-ҳушда фақат қушнинг илларим.
Тулки тўқайларда изғийди гирён,
Ҳаёлида унинг товуқ ё кўён.
Бургут юксакларда қанот қоқадим,
У ҳам ўлка излаб пастга боқадим.
Бу-ку табиятда қонунидир азал,
Фойдасиз бу ерда ахтармас масал.
Лекин оламда бор ўзга бир ҳолат,
Шарҳ этолмас бунинг ҳеч қандай вақт.
Оҳ, нечун одамзод, фарзанди башар,
Бир-бирини маҳв эттиҳ қасдида яшар!!

ҲАЗИЛ

Оқ қоғоз, юзингга сирим айтман
Мени бу сафар ҳам тинглагил дўстим.
Кеча битта ўзим сайр этиб чаман
Бир гўзал дилбарнинг домига тушдим.
Оқ қоғоз, оқ қоғоз, сенинг юзингда,
Қанча гўзалларинг тасвирлари бор.
Аммо минг йил ўтиб, келиб ўзингга
Бундай гўзал юзми кўрмабсан зинҳор.
Турардим қошда беҳис, безабон
Андиша босарди елкамдан оғир.
Нетай шеър бағишлаб қизга ўша он
Байт айтдим ўзини тугулмай охир.
У мени тинглади мисли илфурар,
Аниқ лаблариде тар шабнам эди.
Лекин қайрилди-ю шор бўлсанг гар
Тушингга қоғозга бориб айт деди.
Оқ қоғоз, юзингга сирим айтман,
Мени бу сафар ҳам тинглагил дўстим.
Кеча битта ўзим сайр этиб чаман,
Бир дилбар гўзалнинг домига тушдим...



ОЛОМОНГА

Магар келганда ҳам қиёмат қойим,
Ер бўлсин йигитга нияти домим.

Табарруқ кексаннинг гапин эшитдим,
Бошинг тошдан бўлсин деради илоимим.

Бир дилбар дардида тортидм ўзаниг,
Мен ким деб адою, кимдир адоим.

Гоҳида сафардош бўлдим ганимга,
Соҳидиқ дўст тополмай қайтганда роимим.

Бошимга чиқди гоҳ пойми тўзоним,
Улуғлар қошда гоҳ бўлди жойим.

Қисмат қаҳр билан йўлим полайди,
Агарчи бахт менга бонди мулойим.



УМР

Биз ҳам юксакларга тиккандик кўзим,
Бизда ҳам бор эди матонат, бардош.
Арслон чорлаганди қошга бизни
Лекин кумурсқалар бўлди сафардош.

Жами тирикликка таниш бу хатар,
Кумурсқа яралган ёппа таларга.
Дўстим, алам қилар, арслон беҳабар,
Ем бўлиб кетсан шу кумурсқаларга.



ЭПИГРАММА

Сен ўлсанг нимангини кўмамиз эмас,
Шуни ўйлаб қолдик билонқоҳ...
Сен ахир жисми йўқ кўлаикадирсан,
Сен ахир бировдан турган бир соғ.

ҚОНУНИЯТ

Оқшом бароқ мушук лабини ялаб,
Уйқуга кетади сиққонини ўйлаб.
Сасиз қанот қочар бойқуш тунларим,
Эс-ҳушда фақат қушнинг илларим.
Тулки тўқайларда изғийди гирён,
Ҳаёлида унинг товуқ ё кўён.
Бургут юксакларда қанот қоқадим,
У ҳам ўлка излаб пастга боқадим.
Бу-ку табиятда қонунидир азал,
Фойдасиз бу ерда ахтармас масал.
Лекин оламда бор ўзга бир ҳолат,
Шарҳ этолмас бунинг ҳеч қандай вақт.
Оҳ, нечун одамзод, фарзанди башар,
Бир-бирини маҳв эттиҳ қасдида яшар!!



ҲАЗИЛ

Оқ қоғоз, юзингга сирим айтман
Мени бу сафар ҳам тинглагил дўстим.
Кеча битта ўзим сайр этиб чаман
Бир гўзал дилбарнинг домига тушдим.
Оқ қоғоз, оқ қоғоз, сенинг юзингда,
Қанча гўзалларинг тасвирлари бор.
Аммо минг йил ўтиб, келиб ўзингга
Бундай гўзал юзми кўрмабсан зинҳор.
Турардим қошда беҳис, безабон
Андиша босарди елкамдан оғир.
Нетай шеър бағишлаб қизга ўша он
Байт айтдим ўзини тугулмай охир.
У мени тинглади мисли илфурар,
Аниқ лаблариде тар шабнам эди.
Лекин қайрилди-ю шор бўлсанг гар
Тушингга қоғозга бориб айт деди.
Оқ қоғоз, юзингга сирим айтман,
Мени бу сафар ҳам тинглагил дўстим.
Кеча битта ўзим сайр этиб чаман,
Бир дилбар гўзалнинг домига тушдим...



ОЛОМОНГА

Магар келганда ҳам қиёмат қойим,
Ер бўлсин йигитга нияти домим.

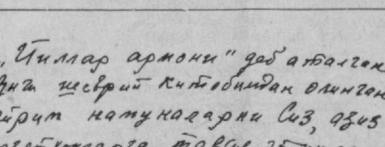
Табарруқ кексаннинг гапин эшитдим,
Бошинг тошдан бўлсин деради илоимим.

Бир дилбар дардида тортидм ўзаниг,
Мен ким деб адою, кимдир адоим.

Гоҳида сафардош бўлдим ганимга,
Соҳидиқ дўст тополмай қайтганда роимим.

Бошимга чиқди гоҳ пойми тўзоним,
Улуғлар қошда гоҳ бўлди жойим.

Қисмат қаҳр билан йўлим полайди,
Агарчи бахт менга бонди мулойим.



УМР

Биз ҳам юксакларга тиккандик кўзим,
Бизда ҳам бор эди матонат, бардош.
Арслон чорлаганди қошга бизни
Лекин кумурсқалар бўлди сафардош.

Жами тирикликка таниш бу хатар,
Кумурсқа яралган ёппа таларга.
Дўстим, алам қилар, арслон беҳабар,
Ем бўлиб кетсан шу кумурсқаларга.

Ўзбекистон Ленин комсомоли мукофотида номзодлар

Келин-куёвлар омон бўлсин!

ЭРКИН АЪЗАМОВ ИЖОДИ ҲАҚИДА ИККИ ОФИЗ СЎЗ.

Яхши китоб ҳақида белгиланмайди. Езувчи гапирши ёмон китоб гапиршидан хоҳ тасавир, хоҳ характернинг чандон қийинроқ яхшиликдан бўлсин, барида — ҳам ёмоннинг ёмонлиги кўп бўлади шекилли, ёмон китобнинг қусурлари саналаётганда фикрлар бир-бирини такрорла-маслиги мумкин, лекин яхши китобнинг фазилатлари ҳақида гап кетганда биров иккинчи одамни такрорламасдан иложи кўкда ўхшайди. Бунинг устига...

Мен Эркин Аъзамовнинг ижоди билан жуда яхши танишман. Унинг ҳамма асарларини ўқиганман, «Отоининг туғилган йили» китобини туғилган тўғайларда бевосита иштирок этганман. Шунинг учун анчадан бери у ҳақда бирор нарса азаман деб юрман, лекин нимадан бошлашни билмайман. Калитини тополмайман. «Чуқуқ сўйса ҳам қасос сўйсин», дейилганидек, бу ишнинг ҳам ўз ичининг усталари — танқидчилар мендан яхшироқ уқалар, деб умид қиламан.

Эркиннинг бахти, барвақт камолга етганининг муҳим сабабларидан бири, менимча, шундаки, у ижодининг бошидан оқ ўзининг ижодий принципини, гоёяйи-эстетик йўналишини, маънасини белгилаб олди, дерайик барча ёзувчиларнинг ёшлигига хос бўлганидек, ҳар хил «шабадалар» таъсирига берилмади. У ёш бўлишга қарамастан, ҳозиринг ўзини ўзбек эркиннинг янги тўғилган, янги йорда воситалари билан боийишига муносиб ҳисса қўшди.

Иброҳим Гафуровнинг «Профессор Аҳмадин шoirи» деб атаган эди. Мен Эркин Аъзамовнинг ижодининг тарихини кўриб қолганман. Санд Аҳмадин прозани шеър қилиб жаранглатган бўлса, Эркин ўзбек нарсини анъаналарини ижодий давом эттирган ҳолда, нарсга хос анъанавий «халис тасвирини» ҳам тўғуға кўйиб юборди. Унинг хусусияти фақат шу билангина...

бу ютуқ ёзувчининг таланти даражасигагина эмас, унинг гражданиги даражасига ҳам боғлиқ.

Иккинчи нуқта Эркин барча асарларида бир эркин нур бор. Бу нур асарни кўлга олишининг билан арқ этиб кўзингизни қамаштирмайди, аксинча, энг тубдан бутун асарни ёритиб туради. Эркиннинг асарлари байрамлар эмас, оддий сезилар-сезилмас ўтиб бораётган кунлар ҳақида. Табиийки, бундай кунларда хушчақчақ қаҳқоқлару баландпарвоз сўзлар эмас, оддий (гоҳо галати, маънос) асоқалар кўпроқ бўлади. Езувчи асарларини дама шунадай драмалар, маънос ҳолатларининг барчасини ўша нур ёритиб туради.

Эркиннинг шу зибсини «Отоининг туғилган йили» қиссаси мисолдан кўрсатишга ҳаракат қиламан. Маълумки, қисса қаҳрамонини «шартаки» Асқар кўпинча номатлуб вазиятлар, номатлуб одамларга дуч келиб юради. Уша одамлар билан мулоқотлар, ўша вазиятлар Асқар учун кўнглисиз тугайди. Лекин қиссада ҳар бир муваффақиятсиз якунланган вазиятдан кейин гўёки асарга алоқасиз бир эпизод берилсади. Бу эпизодлар алоқасиз туюлгани билан, уларнинг ёғдуси ўша кўнглисиз воқеалар орасида ҳам сезиб ўтиб, сезиниб қолган ва уни ёритишга ёрдам берилади. Мисолларга келайлик. Асқарнинг муҳаббат саргузашти жуда кўнглисиз тугайди. Китоб-ҳонда ҳам ноҳуш кайфият уюнди. Шу ҳақоқатни касалхонадаги бир эпизод келтирилди: йигит ноғирон бўлиб қолган келинчагининг катта, мислисиз меҳр билан юантириб, оппоқ чойшабга ўраб кўтариб кетади. Мана шу ёғду, муҳаббат ёғдуси кўнглисизга қуёш бўлиб қирғиб, боғни ноҳушликни оборади. Қиссада Аҳмадинов деган домла образи бор. У ўта кет-

● Санъатнинг сеҳрли олами Болалар рассоми

«Болалар шoirи», «Болалар композитори», «Болалар врач» деган иборалар қўлгоғимизга сингиб қолган. Мен улар ёнига «Болалар рассоми» деган иборани ҳам қўшим келади. Бугунги кунда бир талай, ёш, истеъдодли рассомлар болалар учун асарлар яратиш, кичиктойларга мўлжалланган китобларни беазада фаол иштирок этмоқдалар. Шулардан бири Абду-бўки Ғуломовдир.

Болалар учун ижод қилиш катта масъу-лият ва ёрқин истеъ-дод талаб этади. Чу-ндо талаб этади, чу-ндо яратилаётган асар болаларнинг бой, ран-гини ҳаёллари, тасав-вурларига мос, келиши керак. Улар китоб ўқиндан олдин унинг беагани, расмларини томоша қилишади. Ўз беагани билан маъқул бўлган китобни дарҳол ўқиниши яратилади. Асарда танишган қаҳ-рамонлари ва воқеа-лар билан солиштири-ди. Демак, рассом асарининг тўшуни-лишига катта ҳисса қў-шади.

Шу нуқтага назардан қараганда, Абду-бўки Ғуломовнинг асарлари алоҳида ажралиб тура-ди. У ишлаган рас-мларни китоб ва жур-наллардан дарров та-ниб оламан. мазза қи-либ томоша қиламан. Айниқса, болалар ёзувчиси М. Муродов-нинг «Сирли дош»

жазжи китобини жуда аjoyиб қилиб беаган. Китобчага ўзига хос ҳарорат ва жозоба-бахш этган. «Ўзбек халқ артаклари» кито-бини айтмайсанми? Унга ишланган рас-мларда миллий анъана-лардан усталик билан

фойдаланилганлиги се-зилиб турибди. Улар-да майин ҳазил ҳа-м бор. Рассом ўз асар-ларини болаларнинг ўзи бўлиб, кўзи бўлиб, ҳаёли бўлиб ишлагани-га ишонсан.

Москвадаги «Дет-ская литература» жур-налининг бу йилги сакинзичи сони тў-ғилганда ўзбек болалар адабиёти ва санъати-га бағишланди. Унда ю-биллатилган ёш рассом Абду-бўки Ғуломов ижодига ҳам катта ба-ҳо берилди.

Абду-бўки иزلану-ван рассом. Унинг рас-мларини томоша қилганимда бобоқон санъаткоримиз Бех-зод аjoyиб замондош-ларимиз Чингиз Аҳма-ров, Тельман Муҳа-медовларнинг ижодий анъаналари мунаффа-қиятли ривожлантири-лаётганлигини сезаман. Ўйлайманки, ёш рас-сом ўз иланишларини янада давом эттири-б, ўзининг ёрқин асар-лари билан болаларни ҳам, катталарни ҳам қувонтириверади.

Ўлут МҶМИН,
Гафур Ғулум номидаги мукофот лауреати.

Суратда: Х. Тух-табоевнинг «Сарқ де-ни миниб» асарига А. Ғуломов ишлаган су-рат.

Редактор
Ш.О.УБАЙДУЛЛАЕВ

3 ТОШКЕНТ
сез.ОҚШОМИ

25 ОКТЯБРЬ, 1982 Я.

«Биллар армони» деб атаган
Уша шеър китобиндан олдин
айрич натуналарни сез, оғуз
тозиётларга тавоқ эътидан
Зова бахтирларан

Сизга тилоқларини буюрмоқ бўлади,
Бошингизга сўз остига бўлсин,
Кўнгулимизга тавоқ эътидан
Созаб билар у илларини бўлсин!

Абдулла Орипов

